

Vaasan hallinto-oikeus

Diaarinumero 00135/19/5115 00174/19/5115 00186/19/5115 00192/19/5115

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

30.6.2022

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **7.7.2022 (7 pv)**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 30.6.2022 nro 22/0032/1, valitukset ympäristölupa-asiassa, ympäristöluvan myöntäminen turvetuotantoalueen toimintaan, Sonkajärvi.

Luvan hakija

Vapo Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **30.6.–8.8.2022** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet ja valitusaika

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. **Valitusaika päättyy 8.8.2022.**

Vaasan hallinto-oikeus**Päätös**

Antopäivä

30.6.2022

Päätösnumero

22/0032/1

Diaarinumero

00135/19/5115

00174/19/5115

00186/19/5115

00192/19/5115

Asia

Valitus ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakijat

1. [REDACTED]
2. Kauppilanmäen osakaskunta
3. Vieremän kalastusalue (nykyään Ylä-Savon kalatalousalue)
4. Vapo Oy (nykyään Neova Oy)

Päätös, johon on haettu muutosta

Itä-Suomen aluehallintovirasto
10.1.2019 nro 1/2019

Aluehallintovirasto on myöntänyt Vapo Oy:lle toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan Leppisoidinsuon lohkon 2 turvetuotantoon Sonkajärven kunnassa Iisalmen reitin vesistöalueella. Tuotantoalueen pinta-ala auma-alueineen on noin 42 ha.

Aluehallintovirasto on hylännyt hakemuksen lohkon 1 (28,9 ha) osalta.

Päätös sisältää lupamääräykset 1–19, joista lupamääräykset 1–7, 13–15 ja 18 kuuluvat seuraavasti:

Osoite
Korsholmanpuistikko 43
PL 204
65101 VAASA

Puhelin
02956 42611

Telekopio
02956 42760

Sähköposti
vaasa.hao@oikeus.fi

Päästöt vesiin

1. Turvetuotantoalueen vedet on johdettava hakemuksen liitteenä 4 olevan tuotanto- ja vesienjohtamissuunnitelman mukaisesti vesienkäsittelyrakenteiden jälkeen laskuojan kautta Myllypuroon.

2. Tuotantoalueen vedet on käsiteltävä hakemussuunnitelman mukaisesti ympärivuotisesti sarkaojarakenteiden, laskeutusaltaan ja pintavalutuskentän avulla. Myös auma-alueen vedet on johdettava pinta-valutuskentälle. Tuotanto-suunnitelmaan piirrettyä pintavalutuskentän ohitusojaa ei saa toteuttaa.

Sarkaojien päissä on oltava lietesuunnittelu, lietteenpidätiin ja päisteputket. Laskeutusaltaassa on oltava pintapuomi. Laskeutusalalla ja siihen liittyvä pumpauspausallas on erotettava toisistaan väliseinällä siten, ettei pumpkaus heikennä laskeutusaltaan toimivuutta. Pumpkaus- ja mittakaivorakenteiden on oltava lämpöeristettyjä.

Ojitus- ja kaivutöitä ei saa tehdä 1.4.–15.5. välisenä aikana. Pintavalutuskenttä on rakennettava siten, että töiden haitalliset vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Pintavalutuskenttää rakennettaessa ei saa tarpeettomasti vahingoittaa alueen kasvillisuutta. Oikovirtaukset on estettävä. Veden jakautumisesta tasaisesti koko pintavalutuskentälle on huolehdittava reikäputkilla tai jako-øjilla. Tarvittaessa niiden sijoitusta on muutettava ja tehtävä virtausohjaimia.

Auma-alueiden ja ojien välissä on oltava suojakaista, joka estää turpeen joutumisen ojiin.

Tuotantoalueen ulkopuoliset valumavedet on johdettava tuotantoalueen ja vesienkäsittelyrakenteiden ohitse eristysojissa, joissa on oltava lietesuunnittelu vähintään 250 m:n välein ja aina ennen jokaista ojaristeytystä. Eristysojia kaivettaessa on käytettävä kaivukatkoja ja vedet on johdettava pintavalutuskentälle vesistöön, jos se on mahdollista.

3. Pintavalutuskentällä on tuotantovaiheessa saavutettava vuosikeskiarvona ilmaistuna vähintään seuraavat puhdistustehot tai enintään seuraavat lähtevän veden pitoisuudet:

	Puhdistusteho	Lähtevän veden pitoisuus
Kiintoaine	50 %	8 mg/l
Kokonaisfosfori	50 %	60 µg/l
Kokonaistyyppi	20 %	1 500 µg/l

Kuntoonpanovaiheessa puhdistusvaatimukset tulee saavuttaa tavoitteellisin.

Puhdistusteho lasketaan laskeutusaltaan jälkeen ennen pintavalutuskenttää ja sen jälkeen määritettyjen pitoisuuksien virtaamapainotteisista vuosikeskiarvoista häiriötilanteet mukaan lukien.

4. Jos pintavalutuskentällä ei tarkkailun perusteella saavuteta lupamääräyksessä 3 asetettuja käsittelyvaatimuksia tai lähtevän veden enimmäispitoisuuksia, luvan haltijan on välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin vesienkäsittelyn parantamiseksi ja ilmoitettava tehtävistä toimenpiteistä kirjallisesti Pohjois-

Savon ELY-keskukselle ja Sonkajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Jos lupamääräyksessä 3 asetettuja puhdistustehovaatimuksia tai lähtevän veden enimmäispitoisuuksia ei saavuteta seuraavanakaan vuonna, luvan haltijan on toimitettava sitä seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä aluehallintovirastolle vesienkäsittelyn tehostamista koskeva suunnitelma, jonka perusteella aluehallintovirasto voi muuttaa tai täsmentää lupaa ja lupamääräyksiä.

5. Vesienkäsittelyrakenteista on rakennettava ensin pintavalutuskenttä. Vesienkäsittelyrakenteet on toteutettava ja otettava käyttöön ennen sarkaojitusta ja suon pintakerroksen poistamista. Rakenteet on esitettävä ennen käyttöönottoa Pohjois-Savon ELY-keskuksen hyväksyttäväksi ja annettava tiedoksi Sonkajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Vesienkäsittelyrakenteisiin saa ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla tehdä sellaisia muutoksia, jotka eivät vähennä niiden tehoa.

6. Vesienkäsittelyrakenteet ja ojaot on pidettävä jatkuvasti toimintakunnossa ja niiden toimivuus on tarkastettava säännöllisesti.

Laskeutusallas, sarkaojat ja lietesyvennykset on puhdistettava ainakin kerran vuodessa tuotantokauden päätyttyä ja aina muulloinkin tarpeen vaatiessa. Reuna- ja kokoojaojat on puhdistettava tarpeen vaatiessa kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Kivennäismaahan kaivetut ojat on tarkastettava ainakin kerran vuodessa ja puhdistettava tarvittaessa.

7. Laskeutusaltaasta, lietesyvennyksistä ja ojista poistettava liete on sijoitettava siten, ettei se pääse vesistöön.

— —

Tarkkailut

13. Leppisoidinsuo on liitettävä Pohjois-Savon turvetuotantosoiden käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelmaan. Käyttötarkkailu on toteutettava edellä mainitun tarkkailuohjelman periaatteiden mukaisesti.

Pohjois-Savon ELY-keskus voi tehdä tarpeelliseksi katsomansa muutokset tarkkailusuunnitelmaan edellyttäen, että ne eivät heikennä tulosten luotettavuutta tai tarkkailun kattavuutta.

Kuntoonpanovaihe

Kuntoonpanovaiheen tarkkailua tehdään koko kuntoonpanojakson ajan. Virtaama mitataan jatkuvatoimisin laittein aina, kun se on mahdollista ja muutoin mittapadolta työpäivittäin ja aina näytteenoton yhteydessä. Mikäli virtaaman mittausta ei pystytä toteuttamaan, virtaama arvioidaan muiden edustavien tarkkailusoiden perusteella tai ympäristöhallinnon vesistömallijärjestelmästä (HYDRO) saatavien valuntojen avulla.

Vesinäytteiden otto aloitetaan havaintopaikan yläpuolisten kaivutöiden alettua. Vesinäytteet otetaan pintavalutuskentän alapuoliselta mittapadolta seuraavasti:

aktiivisten kuntoonpanotöiden aikana	1 kerta/2 viikkoa
kevättulvan aikana	1 kerta/viikko
muutoin marras–huhtikuussa	1 kerta/kuukausi
muutoin touko–lokakuussa	1 kerta/2 viikkoa

Näytteistä määritetään kiintoaine, kokonaisfosfori (kok. P), kokonaistyyppi (kok. N), kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn}), pH ja sameus. Kerran kuukaudessa määritetään lisäksi ammoniumtyppi ($\text{NH}_4\text{-N}$), rauta (Fe) ja väri.

Tuotantovaihe

Tuotantovaiheen päästötarkkailua tehdään kolmen ensimmäisen täysimittaisen tuotantovuoden ajan. Mikäli lupamääräyksessä 3 asetettuja pintavalutus Kentän lähtevän veden pitoisuusraja-arvoja tai puhdistustehoja ei saavuteta, on tuotantovaiheen päästötarkkailua jatkettava vuosittain, kunnes tarkkailun tulokset osoittavat, että vesienkäsittelyn raja-arvot on saavutettu. Tämän jälkeen päästötarkkailua voidaan harventaa Pohjois-Savon ELY-keskuksen ohjeiden mukaisesti.

Virtaama mitataan jatkuvatoimisin laittein aina, kun se on mahdollista ja muutoin mittapadolta työpäivittäin ja aina näytteenoton yhteydessä. Mikäli virtaaman mittausta ei pystytä toteuttamaan, virtaama arvioidaan muiden edustavien tarkkailusoiden perusteella tai ympäristöhallinnon vesistömallijärjestelmästä (HYDRO) saatavien valuntojen avulla.

Vesinäytteet otetaan pintavalutus Kentän alapuoliselta mittapadolta 1.4.–31.11. kahden viikon välein ja 1.12.–30.3. kuukauden välein. Kevättulvan aikaan (yleensä 15.4.–15.5.) näytteet otetaan kerran viikossa.

Näytteistä määritetään alla mainittu laaja analyysivalikoima kerran kuukaudessa. Näytteet pyritään ottamaan suuren virtaaman aikaan. Muulloin määritetään suppea analyysivalikoima.

Laaja analyysivalikoima

kiintoaine
 COD_{Mn}
 kok.P
 kok.N
 pH
 $\text{PO}_4\text{-P}$
 $\text{NH}_4\text{-N}$ ja $\text{NH}_2\text{-N}$
 Fe
 väri

Suppea analyysivalikoima

kiintoaine
 COD_{Mn}
 kok.P
 kok.N
 pH

Lisäksi määritetään kiintoaineen hehkutushäviö, kun kiintoainepitoisuus on yli 20 mg/l.

Päästöjen laskenta

Päästötarkkailun perusteella lasketaan kunkin vuodenajan keskimääräiset päästöt (kg/vrk) sekä vuosipäästöt (kg/v) joko kalenterivuositain tai Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa sovitun jakson mukaisesti. Päästötarkkailuvuosina laskennassa käytetään lohkolta 2 mitattuja vedenlaatu- ja virtaamatietoja. Muina

vuosina päästöt lasketaan käyttäen hyväksi Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueen muilta turvetuotantoalueilta mitattuja tietoja.

Poikkeustilanteiden tarkkailu

Poikkeustilanteissa (aina kentän ohituksissa), ylivirtaamatilanteissa ja esimerkiksi vähäistä merkittävämpien kaivutöiden jälkeen otetaan ylimääräiset näytteet, joista määritetään ainakin pH, kemiallinen hapenkulutus, kiintoaine, kokonaisfosfori ja kokonaistyyppi. ELY-keskus voi antaa tarkemmat ohjeet näytteenotosta

Vesienkäsittelyrakenteiden tehon tarkkailu

Pintavalutuskentän toimivuutta ja tehoa on tarkkailtava kuntoonpano- ja tuotantovaiheen päästötarkkailuvuosina päästötarkkailun yhteydessä kerran kuu-kaudessa ottamalla näytteet (kiintoaine, COD_{Mn}, kokonaisfosfori ja kokonaistyyppi) myös pintavalutuskentälle pumpattavasta vedestä. Näytteet otetaan niinä ajankohtina, joina päästötarkkailunäytteistä määritetään laaja analyysivalikoima.

Vesistötarkkailu

14. Pohjois-Savon turvetuotannon yhteistarkkailuohjelman mukainen virtavesitarkkailu tehdään Myllypurosta. Järvitarkkailupisteitä on yksi Pikku-Pyöreessä ja kaksi Pyöreessä: Pikku-Pyöreenjoen edusta ja syvännepiste Pyöree 020. Syvännepiste voidaan jättää pois tarkkailusta, jos sen ja jokisuun edustan tulokset ovat samankaltaisia. Vesistötarkkailu (vähintään kaksi näytteenotto-kierrosta) on aloitettava ennen kuntoonpanotöiden aloittamista.

Pikku-Pyöree tulee ottaa ilmakuvausella tapahtuvaan vesikasvillisuuden seurantaan turvetuotannon yhteistarkkailuohjelman mukaisesti.

Luvan saajan on toimitettava tämän päätöksen mukaisesti päivitetty tarkkailuohjelma ELY-keskukselle tarkistettavaksi. Tarkkailuohjelmassa on oltava kartta, josta ilmenee tarkkailupisteiden tarkka sijainti.

Kalataloustarkkailu

15. Leppisoidinsuolta johdettavien kuivatusvesien vaikutuksia purkuvesistön kalastoon, rapukantaan ja kalatalouteen tulee tarkkailla. Kalataloustarkkailusuunnitelma tulee toimittaa Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle hyväksyttäväksi ennen tuotantoalueen kunnostamisen aloittamista.

— —

Kalatalousmaksu

18. Luvan haltijan on maksettava vuosittain maaliskuun aikana 200 euroa kalatalousmaksua Pohjois-Savon ELY-keskukselle käytettäväksi vesistöön johdettavien päästöjen vaikutusalueen kalastolle ja kalastukselle aiheutuvan haitan ehkäisemiseen. Maksu voidaan suorittaa luvan haltijan ja kalatalousviranomaisen niin sopiessa vaihtoehtoisesti myös joka toinen vuosi maksamalla kahden vuoden kalatalousmaksu yhtä aikaa (400 euroa).

Ensimmäinen maksu on maksettava kuukauden kuluessa kuntoonpanon aloittamisesta siltä vuodelta, jona kuntoonpano aloitetaan.

Kuntoonpanon aloittamisesta on ilmoitettava etukäteen Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle.

— —

Ratkaisun perusteluja

Perustelut Leppisoidinsuon lohkon 1 turvetuotannon ympäristöluvan hylkäämiselle

Saatu selvitys

Leppisoidinsuon luonnontilaisuuden arviointiperusteet

Suoluonnon suojelutilannetta ja ojitettujen soiden osuutta suoalasta on tarkasteltava seutukunnittain, kun arvioidaan soiden luonnontilaisuuteen vaikuttavien uusien hankkeiden toteuttamisedellytyksiä.

Seutukuntajaon mukaan Sonkajärven kunta kuuluu Pohjois-Savon seutukuntaan. Soidensuojelutyöryhmän ehdotuksessa soidensuojelun täydentämiseksi (YM:n raportteja 26/2015) on esitetty ojitettujen soiden osuus eri seutukunnissa. Ojitettujen soiden osuus on yli 85 % ja suojellun suon osuus on 3 % Pohjois-Savon seutukunnan suoalasta.

GTK:n Soidinsuon luonnontilaluokitus (2015) koskee pinta-alaltaan noin 82 ha:n geologista suoallasta, johon kuuluvat Kurkisuon itäosa ja Soidinsuo. Suoallas kuuluu Matkusjoen valuma-alueeseen. Koko suoaltaasta on ojitettua alaa noin 66 ha ja ojittamatonta on noin 16 ha eli 20 %.

Suoaltaan itäosassa sijaitseva Soidinsuo on keskiboreaalista aapasuota. Siitä on noin 75 % ojittamatonta aluetta. Lohkon 1 pinta-ala auma-alueineen on 28,9 ha ja sen lisäksi pintavalutuskentän ala on 2 ha. Alueen ojitukset on tehty joskus ennen vuotta 1983. Soidinsuon ojitettu osa on lyhytkortisen rämeen muuttumaa, jonka ojat ovat suurelta osin umpeenkasvaneita ja vesitalous on palautumassa aiempaa luonnontilaisemman kaltaiseksi.

Soidinsuon itäisellä, ojittamattomalla osalla on kasvillisuusselvityksessä havaittu neljä oligotrofista nevakasvillisuustyyppiä: saraneva, kalvakkaneva, lyhytkorsineva ja Sphagnum-rimpineva. Vuonna 2008 julkaistun Suomen luontotyyppien uhanalaisuusselvityksen (osa 1, toim. A. Raunio, A. Schulman ja T. Kontula) mukaan näistä kolme ensin mainittua ovat Etelä-Suomessa uhanalaisuusluokituksestaan vaarantuneita. Kaikki neljä nevakasvillisuustyyppiä ovat luonnontilaisen kaltaisia. Lähes luonnontilaisella avosuolla on paikallista maisemallista arvoa.

Soidinsuon ojittamaton osa rajoittuu mineraalimaahan noin 400 m:n matkalla.

GTK:n selvityksen mukaan vedenpinnan taso suolla on laskenut ojitusten seurauksena. Kasvillisuusmuutokset ovat selviä ojittamattomalla alueella, joka 1983 oli saraneva-kalvakkaneva aluetta. Uusissa ilmakuvissa (MML 2010) voi

havaita saraneva- ja kalvakkanevan kuivuneen. Kuivuminen näkyy ojittamattomalla alueella taimettumisena ojitusalueen ulkopuolella, sekä myös suon rahkoittumisena ja varvikoitumisena vuoden 1983 kasvillisuushavaintoihin verrattuna. Ojittamattoman alueen itäosassa on umpeenkasvanut suolampi, jonka vedenpinnan taso näyttäisi alentuneen. Suolla puuston kasvu on selvästi lisääntynyt. Suon ojitetut alueet ovat osittain muuttuneet turvekankaiksi, kun ne aiemmin (GTK:n suotyyppihavainnot 1983) olivat vasta muuttumavaiheessa.

Selvityksen mukaan Leppisoidinsuon luonnontila on ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut kauttaaltaan ja se on luokiteltu luonnontilaisuusluokkaan 1. GTK:n tekemässä luokituksessa ei ole käytetty aineistona Leppisoidinsuon kasvillisuusselvitystä.

Leppisoidinsuon kasvillisuusselvityksen (2011 ja täydennys 2016) mukaan Soidinsuon itäosa on lähes kokonaisuudessaan luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista väli- ja rimpipintaista nevaa. Länsiosaa on turvekankaan tasolle muuttanut neva-, räme- ja korpikasvillisuutta. Alueiden välissä on kaistale lyhytkortisen rämeen muuttumaa, jonka ojat ovat suurelta osin umpeenkasvaneita ja vesitalous on palautumassa aiempaa luonnontilaisemman kaltaiseksi.

Soiden rajauksen toteuttamisesta ei ole yhteisesti sovittuja rajausohjeita eikä yleisesti hyväksyttyjä periaatteita. Luonnontilaisuusluokat ovat osin keinotekoisia rajauksia, eikä kaikkia soita voida sijoittaa yhteen tiettyyn luokkaan. Erityisen haasteellisia ovat kahden luokan väliselle rajapinnalle sijoittuvat suoaltaat. Suon kasvillisuudessa, ojituksessa ja vesitaloudessa voi olla piirteitä useasta luokasta. Jos Leppisoidinsuon itäistä osa-aluetta, jonne turvetuotantoalueen lohko 1 suurimmaksi osaksi sijoittuu, tarkastellaan omana alueenaan Valtioneuvoston periaatepäätöksessä soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta esitettyjen suokokonaisuuksien luonnontilaisuusasteikon kriteerien mukaisesti, olisi sen luonnontilaisuusluokka vähintään 2. Aapasuo rajoittuu suoraan mineraalimaahan 400 m:n matkalta eli reunaojitus ei kauttaaltaan estä vesien valumista suolle eikä luonnollista vaihtumista kangasmetsään. Tältä osin Soidinsuo kuuluu luokkaan 3.

Ympäristöministeriön oppaassa ”Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa” (Suomen ympäristö 7/2015) todetaan, että seudun suoluonnon tilan huomioon ottamiseksi selvitetään seudun ojitetujen soiden osuus suoalasta. Ojitustilanne on luonnontilaisuusluokitusta täydentävä yleisen luonnonarvon tekijä. Nollatasona pidetään 60–75 prosentin ojitusastetta. Sitä korkeammat seudulliset ojitusasteet lisäävät ja alhaisemmat heikentävät yksittäisen suon yleistä luonnonarvoa 0-tasoon nähden.

Kansallisen suostrategian mukaan ojitustilanne otetaan huomioon luonnontilaisuusluokkien 2 ja 3 yleisen luonnonarvon tarkastelussa seuraavasti:

Ojitettujen soiden osuus seutukunnan suoalasta	Vaikutus yksittäisen suon yleiseen luonnonarvoon
> 85 %	lisää ++
75–85 %	lisää +
60–75 %	0-taso/ei vaikutusta
< 60 %	vähentää -

Pohjois-Savon seutukunnan soiden ojitusaste on yli 85 %, joten se otettava korottavana tekijänä huomioon Leppisoidinsuon itäisen osan luonnonarvoja arvioidaessa.

Tuotantolohkon 1 vedet on suunniteltu johdettavan noin yhden hehtaarin kokoisen Löytynlammen kautta. Lampi sijaitsee noin 760 m:n etäisyydellä hankealueesta. Lampi on luonnontilainen, vaikka siihen laskeekin vanhoja melkein umpeenkasvaneita oja. Kankailta laskeviin ojiin on jätetty kaivukatkot ennen lampea. Lampi on melko jyrkkärantainen ja rannoiltaan soistunut.

Johtopäätös

Hakijan teettämän kasvillisuusselvityksen mukaan lohkon 1 alue kuuluu suurimmaksi osaksi suoyhdistymätyypiltään erittäin uhanalaisiin (EN) välipintaisiin keskiboreaalsiin aapasoihin. Leppisoidinsuon hankealueella luonnontilaisina pidettäviä suoluontotyypppejä ovat oligotrofinen saraneva, oligotrofinen lyhytkorsineva, oligotrofinen kalvakkaneva sekä Sphagnum-rimpineva. Saraneva, lyhytkorsineva ja kalvakkaneva luokitellaan uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneisiin (VU) ja rimpineva silmälläpidettäviin (NT) suoluontotyypppeihin.

Linnustoselvityksissä (2011) suojelullisesti merkittävistä lajeista tavattiin metso, valkoviklo, keltavästäräkki, leppälintu ja pohjansirkku. Alueen suojelupistearvoksi saatiin 12,58, josta suojelullisesti merkittävien lajien osuus oli noin 60 %. Linnustollisesti tärkein alue oli Soidinsuo, jossa tavattiin kolme valkovikloa ja keltavästäräkki.

Täydennysselvityksen (2016) mukaan Sonkajärven Leppisoidinsuon linnusto koostuu pääasiallisesti metsän yleislinnuista ja havumetsän tyyppilajeista. Selvitysalueella sijaitseva Soidinsuo ympäristöineen tarjoaa kuitenkin sopivia pesimäympäristöjä useille suolajeille ja muille suojelullisesti huomionarvoisille lajeille. Pesimälinnustoselvityksissä siellä havaittiin kurki ja valkoviklo.

Selvitysalueella pesivistä 11 suojelullisesti huomionarvoisesta lajista merkittävien on mehiläishaukka (EN). Selvityksessä havaittiin yksi yksilö, joten on todennäköistä, että alue kuuluu lajin reviiriin. Hankkeen myötä pari joutunee siirtymään ainakin kyseiseltä osalta sen reviiriä metsän pirstoutumisen ja häiriön vuoksi. Mikäli parin pesä sijaitsee hankealueella, joutuu se hankkeen toteutuessa väistymään alueelta. Lajille on kuitenkin tyypillistä, että ne voivat rakentaa vuosittain uuden pesän luontaisestikin. Varsinaiset lajin uhanalaisuuden syyt, joita ovat muutokset Suomen ulkopuolella, eivät kuitenkaan hankkeen myötä lisäänty.

Muista uhanalaisista lajeista selvityksessä havaittiin vaarantuneiksi (VU) luokitellut töyhtö- ja hömötiainen sekä punatulkku. Töyhtö- ja hömötiaisella uhanalaisuuden syyt ovat vanhojen metsien, kookkaiden puiden, laho- ja kolopuiden, kuolleiden tai kuolevien puiden ja oksien sekä lahoavan puuaineksen väheneminen. Punatulkun uhanalaisuuden syitä ei ole määritetty (Tiainen ym. 2016). Täten hankkeesta ei aiheudu sellaisia vaikutuksia, mitkä lisääisivät lajien uhanalaisuuteen johtaneita tekijöitä.

Selvitysalueen linnustollisesti arvokkaimpia alueita ovat itäosan Soidinsuo ja Leppisuon eteläosan korpimuuttumat. Useimmat havaitut suojelullisesti huomionarvoiset lajit pesivät näillä ja lisäksi alueet ovat potentiaalista elinympäristöä useille suo- ja suojelullisesti huomionarvoisille lajeille. Tosin jotkin alueella havaitut linnut voivat vaihtaa pesintäpaikkaa, vaikka alueella ei tapahtuisikaan muutoksia.

--

Soidinsuon luonnontilaisuusluokka on enemmän kuin 2, kun otetaan huomioon ilmakuvista sekä kasvillisuus- ja linnustoselvityksistä saatavat tiedot alueellisesti merkittävistä luonnonarvoista ja suoluontotyyppien muuttumisasteesta, suora yhteys mineraalimaahan sekä se, että Pohjois-Savon seutukunnassa ojitettujen soiden osuus on yli 85 % seutukunnan suoalasta.

Suunnittelualueen koillisosassa oleva Kurkisuo on ojitettua ja sen luonnontila on muuttunut peruuttamattomasti. Metsäautotien itäpuolella olevan Kurkisuo osan vedet laskevat Soidinsuon suuntaan. Tien länsipuolinen Kurkisuo kuuluu Leppisuon alueeseen. Kurkisuo itäisen puolen kuivattaminen turvetuotanto-alueeksi voisi vaikuttaa Soidinsuon luonnontilaisuuteen. Mikäli Kurkisuo otettaisiin turvetuotantoon, sen vedet käsiteltäisiin Soidinsuon ojittamattomalle osalle suunnitellulla pintavalutuskentällä. Sen rakentaminen ja veden johtaminen käsittelyyn edellyttäisi ojien kaivamista Soidinsuolle. Tämä vaarantaisi Soidinsuon luonnontilan säilymisen.

Edellä olevan perusteella Leppisoidinsuon lohkon 1 soveltuvuutta turvetuotannon sijoittamispaikaksi selvitetäessä on sovellettava ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momenttia.

Löytynlampi sijaitsee noin 750 metriä lohkon 1 pintavalutuskentän alapuolella kuivatusvesien purkureitillä. Lammen veden fosforipitoisuuden on arvioitu nousevan 13 % ja typpipitoisuuden noin 30 % turvetuotannon kuormituksesta johtuen. Kuormitus rehevöittäisi lampea ja aiheuttaisi vesistön merkittävää pilaantumista.

Hakemuksessa tarkoitettu turvetuotanto Leppisoidinsuon lohkolle 1 merkitsisi toiminta-alueen fyysistä muuttamista tavalla, joka aiheuttaisi alueellisesti merkittävien luonnonarvojen turmeltumista. Lisäksi Löytynlammen tila vaarantuisi. Hakemus on hylätty. Tämän vuoksi ei ole tarpeen arvioida muita luvan myöntämisen edellytyksiä lohkolle 1 eikä hakijan pyyntöä johtaa jätevesiä toisen maalla olevassa ojassa.

Perustelut luvan myöntämiselle Leppisuon (lohko 2) turvetuotannolle

--

Muut lohkon 2 luvan myöntämisen edellytykset

Toiminnasta ei sen vaikutusalueella aiheudu ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin 4) kohdassa tarkoitettua erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista. Lohkon 2 turvetuotannolle ei ole luonnonsuojelulainsäädännöstä johtuvia esteitä.

--

Tuotantoalueen vesienkäsittely täyttää parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimukset Leppisoidinsuon olosuhteissa. Kaikki tuotantoalueen vedet käsitellään ympärivuotisesti pintavalutuskentällä, jonka pinta-ala on 4,5 % sen valuma-alueesta eli turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen suosituksen mukainen. Päätöksessä on annettu määräyksiä, joilla varmistetaan kentän toimivuutta. Kentän puhdistustehoa on tarkkailtava, jolloin saadaan tietoja valvontaa ja mahdollisesti tarpeellisia tehostamistoimia varten.

Tuotantoalueen etäisyys Pikku-Pyöreeseen on noin 3,6 km ja Pyöreeseen noin 8 km. Suomen ympäristökeskuksen VALUE -valuma-aluerajaustyökalun tietojen mukaan turvetuotantoon hyväksytyn lohkon 2 osuus Myllypuron valuma-alueesta sen laskiessa Pikku-Pyöreeseen on 3,5 % ja Pikku-Pyöreen valuma-alueesta 2 %. Pyöreen valuma-alueesta tuotantoalueen osuus on noin 0,6 %, kun maatalousmaan osuus on noin 12 %. Pikku-Pyöreen valuma-alueesta on maatalousmaata noin 9 %. Turvetuotannon päästöillä ei ennalta arvioiden ole merkittävää vaikutusta järvien veden laatuun. Järvien välillä sijaitsevan Pikku-Pyöreenjoen rapukannan ei myöskään arvioida olevan vaarassa turvetuotannon päästöjen vuoksi. Luvan saaja veloitetaan tarkkailemaan kala- ja rapukantaa kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Kalatalouden ja kalaston tilaa edistetään vuosittaisella kalatalousmaksulla.

Luparatkaisussa ja lupamääräyksissä on otettu huomioon Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa asetettujen vesistön tilatavoitteiden saavuttaminen ja säilyttäminen. Selkeästi suurin kuormitus Pikku-Pyöreeseen ja Pyöreeseen tulee maataloudesta. Pyöreen ulkoisen fosforikuormituksen vähentämistarve on 25 %. Suunniteltuja kunnostustoimia ovat valuma-aluekunnostus ja vedenpinnan nosto. Turvetuotannon päästöistä merkittävimmät ovat typpi ja kiintoaine. Niistä etenkin kiintoainetta poistuu vedestä pintavalutuskenttäkäsittelyssä.

Turvetuotantoalueen kuivatusvedet varastoidaan suuren valuman aikaan ojaan ja laskeutus/pumppausaltaaseen. Vesi pumpataan pintavalutuskentälle kaikissa olosuhteissa. Kuivatusvedet eivät aiheuta muutoksia Pikku-Pyöreen tai Pyöreen hydrologiaan. Luvan mukainen toiminta ei vaaranna vesienhoidon tavoitteiden toteutumista.

--

Lupamääräysten perusteluja

Vesistö päästöjen rajoittamiseksi määrätään käytettäväksi parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja käytäntöä, minkä vuoksi ovat tarpeen määräykset 1–7.

Laskeutusallas ja muut vesienkäsittelyrakenteet on mitoitettava siten, että kaikki kuivatusvedet voidaan johtaa laskeutusaltaan kautta myös suurten virtaamien aikana. Pintavalutuskentän ohittava oja johtaisi käsittelemättömän jäteveden suoraan laskuojaan. Laskeutusallas yksinään ei voi toimia myös pumppausaltaana, sillä veden pumppaaminen suoraan laskeutusaltaasta heikentää sen toimintaa ja aiheuttaa hienoaineksien liikkeelle lähtöä pumpattavan veden mukaan. Laskeutusallas ja pintavalutuskenttä on mitoitettava turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2015) mukaisesti.

Lupamääräyksessä 3 vesienkäsittelylle pintavalutuskentällä on annettu puhdistustehovaatimus ja vaihtoehtoisesti lähtevän veden enimmäispitoisuudet.

Lähtevän veden enimmäispitoisuuksia määrittäessä on otettu huomioon alapuolisen vesistön vedenlaatu sekä yleinen pintavalutuskentillä saavutettu puhdistusteho ja lähtevän veden pitoisuudet.

Enimmäispitoisuusrajat ovat hakijan esityksen mukaiset. Fosforin puhdistustehovaatimus on hieman hakijan esitystä tiukempi johtuen alapuolisen vesistön ennestään runsaasta fosforikuormituksesta. Turvetuotannon kuormitus ei vaikuta merkittävästi ennestään rehevän vesistön tilaan.

Vesienkäsittelymenetelmien toimivuuteen liittyy epävarmuustekijöitä. Tämän vuoksi lupamääräyksessä 4 määrätään vesienkäsittelyä tehostettavaksi, jos asetettuja puhdistustehon raja-arvoja ei saavuteta ja enimmäispitoisuusrajat ylittyvät. Joko puhdistustehon raja-arvot tulee saavuttaa tai alittaa enimmäispitoisuusrajat.

--

Luvan haltijan on oltava selvillä toimintansa päästöistä ja niiden vaikutuksesta ympäristöön. Lupamääräyksien 13–16 tarkkailu- ja raportointimääräykset ovat tarpeen valvontaa varten. Vesienkäsittelyn toimivuutta on tarkkailtava niin, että tarkkailun perusteella voidaan valvoa, toteutuvatko käsittelylle lupamääräyksessä 3 asetetut käsittelyvaatimukset. Tarkkailun perusteella valvontaviranomainen voi tarvittaessa edellyttää toimenpiteitä pintavalutuksen ja muun vesienkäsittelyn puhdistustehon parantamiseksi.

Pikku-Pyöreessä ja Pyöreessä on hyvä kalakanta ja niissä kalastetaan aktiivisesti. Mainituissa järvissä ja Pikku-Pyöreenjoessa tiedetään olevan jokirapuja. Kala- ja rapukannan vahvuuden tarkkailutulosten perusteella kalatalousviranomainen voi arvioida, onko turvetuotannolla vaikutuksia kantoihin. Kalatalousviranomainen tekee tarpeelliseksi katsomansa muutokset tarkkailuohjelmaan sen jälkeen, kun tiedot turvetuotannon kalatalousvaikutuksista alapuolisen vesistön rapukantaan, kalastoon ja kalastukseen ovat vakiintuneet. Lisäksi valvova viranomainen voi hakea muutosta ympäristölupaan, jos ilmenee vaikutuksia, joita ei ennalta arvioitu tapahtuvan.

--

Lupamääräys 18 on tarpeen toiminnasta kalataloudelle aiheutuvien haittojen kompensoimiseksi. Määrä on riittävä alapuolisen vesistön kalastolle ja kalastukselle tämän luvan mukaisesta turvetuotannosta aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. [REDACTED] *asiakumppaneineen* on vaatinut, että aluehallintoviraston päätöstä muutetaan siten, että Leppisoidinsuon lohkon 2 osalta lupa hylätään siihen saakka, että kuivatusvesien purkureitti Pyöreenkosken kohdalla on kunnostettu.

Perusteluinaan muutoksenhakijat ovat muun ohella esittäneet seuraavaa:

Lupapäätöksessä todetaan virheellisesti ”Kalojen arvioidaan nousevan Ala- ja Ylä-Salmisesta Kauppilanjokea pitkin Pyöreeseen. Kauppilanjokea on ruopattu ja kunnostettu, mikä on parantanut joen kalakantaa”. Kauppilanjokea on ruo-

pattu vain osittain. Oleellisin kohta eli Pyöreenkosken kohta, on jätetty ruop-
paamatta maanomistajan vastustuksesta johtuen. Tämän vuoksi kuivatusvesien
purkureitti ei ole kunnossa, eikä teollisesta toiminnasta aiheutuvaa juoksutusta
voida sallia Pyöreenjärveen nykytilanteessa. Pyöreenjärveä ei voida käyttää
kuivatusvesien valuma-altaana, joka siitä tulisi, kun tärkein osa purkureitistä ei
ole kunnossa.

Pyöreen vedet purkautuvat Kauppilanjokeen Pyöreenkosken kautta. Pyöreen-
kosken purkuaukko ja mitoitus on määrätty Pyöreenkoskea koskevassa maa-
herran päätöksessä 26.5.1922 n:o 2910 438/1920 A.d. Pyöreenkoskea ei ole
koskaan rakennettu ko. päätöksen mukaiseksi. Uutta lupaa ei voida sallia en-
nen kuin aiemman luvan mukaiset toimenpiteet on tehty, koska vesistöreitti ei
ole kunnossa. Koskessa on tällä hetkellä ilman lupaa oleva silta, joka on huo-
mattavan lyhyt verrattuna maaherran päätökseen. Vesien virtausaukko jää siten
aivan liian kapeaksi verrattuna maaherran päätökseen. Tästä syystä johtuen
Pyöreellä on huomattavat tulvat keväisin ja runsaiden sateiden aikana usein
syksyllä.

Lupapäätöksessä todetaan ”Turvetuotantoalue on niin pieni osa Pikku-Pyöreen
ja Pyöreen valuma-alueista, että kuivatusvedet eivät vaikuta merkittävästi jär-
vien tilaan”. Alueen asukkaat tietävät, että esimerkiksi syys- tai runsaiden ke-
säsateiden aikana pienikin lisä vaikuttaa todella merkittävästi järven alueella
esiintyviin tulviin ja niistä johtuviin haittoihin.

2. *Kauppilanmäen osakaskunnan* on katsottava vaatineen, että aluehallintovi-
raston päätös kumotaan siltä osin kuin Leppisoidinsuon lohkon 2 turvetuotan-
nolle on myönnetty lupa.

Perusteluinaan muutoksenhakija on muun ohella esittänyt, että Pikku-Pyöree
on kunnostettu 1998–1999. Kyseisen järven veden pintaa on nostettu samalla.
Järvi on säilynyt kunnostuksen jälkeen hyvässä kunnossa, koska kunnostus-
toita on jatkettu systemaattisesti talkoilla, muun muassa jäädytyksillä ja haital-
lisen järvikasvuston poistolla. Järven kalasto on monipuolinen ja veden laatu
on parantunut selvästi kunnostuksen jälkeen. Pikku-Pyöreen länsipuoli on met-
sämaata. Saarisen järven ja Pikku-Pyöreen korkeusero on noin 27 m, joka on
huomattava. Tästä johtuen virtaaman voimakkuus on niin suuri, että humus ei
jää sedimenttikerrokseen vaan päätyy suoraan Pikku-Pyöreeseen. Pikku-Pyö-
ree ja lähiympäristö on todennäköisesti viitasammakon elinympäristöä. Pikku-
Pyöreessä on myös virkistyskalastuskäyttöä, joka tulee voimakkaasti kärsi-
mään humuksen pilaaman veden takia.

Suuremman saapuvan veden virtaaman vuoksi Pikku-Pyöreen, Pikku-Pyöreen-
joen sekä varsinkin Pyöreen kevään ja kesän tulvahuiput tulevat olemaan kor-
keampia. Korkeampien tulvahuippujen takia vesistöön joutuu enemmän ravin-
teita, joka kuormittaa vesistöjä. Tulvat tulevat lisääntymään turvesuon takia.

Suolta tuleva happama vesi tulee vaikuttamaan vesistöjen veden laatuun ja
erittäin haitallisesti Pyöreen rapukantaan, jota on systemaattisilla hoitotoimen-
piteillä elvytetty jo vuosia. Kanta on jo hyvällä tasolla.

3. *Vieremän kalastusalue* on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumo-
taan siltä osin kuin Leppisoidinsuon lohkon 2 turvetuotannolle on myönnetty

lupa. Toissijaisesti muutoksenhakija on vaatinut, että kalatalousmaksua korotetaan.

Perusteluinaan muutoksenhakija on muun ohella esittänyt, että Leppisoidinsuon alapuolisten vesistöjen (muun muassa Pikku-Pyöree ja Pyöree) tila ei ole saavuttanut hyvää tilaa. Suunnitellut turvetuotannon päästöt heikentävät alapuolisten vesistöjen tilaa entisestään, joten turvetuotantopäästöt estävät omalta osaltaan vesienhoidon ympäristötavoitteen toteutumisen. Riippumattomien viranomaisten asiantuntijalausunnat (Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen) on sivuutettu päätöstä tehtäessä.

Lupadokumenttien perusteella pelkän turvetuotantoon hyväksytyn lohkon 2 osuus Pikku-Pyöreen valuma-alueesta on 2 % ja maatalousmaan osuus Pikku-Pyöreen valuma-alueesta on 9 %. Dokumenteista ei ilmene, kuinka suuri osuus tuotantoalueen ulkopuolisesta valuma-alueesta tulee laskea lohkon 2 vaikutuspiiriin. Suora pinta-alapohjainen valuma-aluevertailu lienee sinänsä ongelmallinen, että se ei kertone kaikkea alueen vesitaloudesta. Pinta-aloiltaan samankokoisilta alueilta päätyy alapuolisiin vesistöihin toisistaan suurestikin poikkeavia vesimääriä.

Olettaen, että turvetuotannon päästöt pysyisivät lupahakemuksen mukaisina, niin 10 vuoden aikana pelkästään turvetuotannosta johtuvat kiintoainepäästöt olisivat suuruusluokkaa 10 tonnia. Turvetuotantopäästöille on tyypillistä, että suuri osuus niistä tulee lyhytaikaisena piikkinä, jolloin päästöjen vaikutukset korostuvat. Ensimmäisenä päästöt kulkeutuvat Myllypuroon, jossa sijaitsee luonnonsuojelualue. Myllypuron jälkeen päästöt kulkeutuvat vesitilavuudeltaan pieneen Pikku-Pyöreeseen. Vesistöt Pikku-Pyöreestä alaspäin ovat myös kokonaisuudessaan kalataloudellisesti merkittäviä. Lupadokumenteista ei löytynyt mainintaa, miten on arvioitu alueen haihdunta-, valunta- ja vierasainien (esimerkiksi elohopea ja rauta) pidätysolosuhteiden muuttuvan mahdollisen turvetuotannon aloituksen vuoksi. Turvetuotannon seurauksena valuma-alueen veden varastointikyky pienenee, joka johtaa vesitaseen ääri-ilmiöiden yleistymiseen ja niiden äärevöitymiseen. Korkeat virtaama- ja vedenpinnan vaihtelut ovat tuhoisia turvetuotantoalueen alapuolisten vesistöjen vesieliöstölle.

Pikku-Pyöreeseen on vuosien aikana tehty mittavia kunnostus- ja hoitotoimenpiteitä, joiden ansiosta järven kalataloudellinen ja virkistysarvo on kohonnut merkittävästi. Päätöksessä määrätty vuotuinen kalatalousmaksu 200 euroa, ei ole linjassa esimerkiksi pelkästään Pikku-Pyöreeseen tehtyihin pelkkiin kalastonhoitotoimiin. Kalatalousmaksun tulisi olla moninkertainen, että sillä olisi kompensatiovaikutusta.

Leppisoidinsuon turvetuotantoalueen alapuolisessa vesistössä esiintyy tällä hetkellä jokirapua, ja Vieremän alueen pienvedet ovat yleisellä tasolla viimeisiä alueita, joissa esiintyy Vuoksen vesistöalueen alkuperäistä järvitaimenkantaa. Luontainen järvitaimen on napapiirin eteläpuolella luokiteltu erittäin uhanalaiseksi ja jokirapu silmälläpidettäväksi. Tuleva kiintoainekuormituksen lisääntyminen tulee haittamaan molempien lajien elinkiertoa merkittävästi.

4. *Vapo Oy* on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumotaan siltä osin kuin hakemus on hylätty lohkon 1 osalta ja palautetaan tältä osin aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Perusteluinaan yhtiö on muun ohella esittänyt seuraavaa:

Aluehallintovirasto on perustellut hylkäämistä soidensuojelutyöryhmän ehdotuksella soidensuojelun täydentämiseksi (raportti 26/2015 Ympäristöministeriö), jossa todetaan, että Pohjois-Savon seutukunnan alueella, jolle Leppi-soidinsuo sijoittuu, ojitettujen soiden osuus on yli 85 % ja suojeltujen soiden 3 %.

Tämä ei ole relevantti seikka, koska ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentin mukainen luonnonarvotarkastelu kohdistuu yksinomaan Soidinsuon suoaltaan. Aluehallintoviraston käyttämä raportti ei ole ympäristönsuojelulain 13 §:n valmisteluasiakirja ja se on valmistunutkin vasta edellä mainitun säännöksen voimaantulon jälkeen, eikä sitä ole tarkoitettu ohjeeksi ynnä muuksi sellaiseksi tarkasteltavaan asiaan.

GTK:n luonnontilaluokitus käsittää yhtenä geologisena suoaltaana koko Soidinsuon suoaltaan, johon yhteneväisenä alueena sisältyy Kurkisuon alue luoteisosaan sijoittuvaan maantien raja-alueeseen. Suoaltaan pinta-ala on 82 ha, josta ojitettua 66 ha (noin 81 %) ja ojittamatonta 16 ha (noin 19 %). Ojittamattomalla osalla on ojittamatonta reunusta (suon ja kivennäismaan raja-alue) noin 400 metrin pituudelta. Ojittamattoman alueen poikki kulkee voimalinja. Ilmakuvasta voi myös havaita, että ojittamattomalle alueelle on rakennettu kolme johtojen kannatinpylväikköä.

Kasvillisuusselvityksessä Soidinsuon itäisellä ojittamattomalla osa-alueella tavattujen tyyppien saraneva, kalvakkaneva, lyhytkorsineva ja Sphagnum-rimpineva on todettu olevan luonnontilan kaltaisia, ei kuitenkaan luonnontilaisia, mikä viittaa jonkin asteiseen muuttuneeseen tilaan, mitä osaltaan todentaa se, että rajautuva pohjoispuolinen alue on määritetty rämemuuttumaksi ja luoteispuolinen lyhytkorsirämemuuttumaksi. Itäosassa selvitysalue ja selvittäminen eivät ole ulottuneet ojittamattoman alueen reunaan saakka, vaan rajana on ollut sähkölinja. Aivan kaakkoisosassa olevaa ojitettua aluetta ja siihen välittömästi rajautuvaa ojittamatonta aluetta ei ole inventoitu. Peruskarttatarkastelulla voi havaita alueilla suoritettujen metsäojitukset ja siitä päätellä, että rajautuvat alueet sielläkin ovat muuttumia, mikä myös luonnontilaluokituksessa todetaan. Kasvillisuusselvityksen havainnointiajankohta on ollut yksittäinen maastokäynti 29.7.2011 ja täydentävässä 13.9.2016. Kasvillisuusselvityksen tekemisen tarkoituksena ei ole ollut selvittää Soidinsuon luonnontilassa pitemmällä aikajaksolla tapahtuneita muutoksia, mikä taas on ollut luonnontilaluokituksen tekemisen yksinomaisena tarkoituksena. Kasvillisuusselvityksen tekemisen pääasiallinen tarkoitus on ollut selvittää, onko luvan myöntämiselle luonnonsuojelusta johtuvia esteitä alueella mahdollisesti esiintyvistä rauhoitetuista kasvilajeista tai luontotyypeistä johtuen. Sellaisia ei ole alueella tavattu. Luonnontilaluokituksen tekemisessä on käytetty muun muassa peruskarttoja ja ilmakuvia ajalta ennen ja jälkeen Soidinsuon metsäojitusten, jolloin on voitu pätevästi havainnoida alueen vesitaloudessa ja luonnontilassa tapahtuneita muutoksia.

Kun luonnontilaluokitusta ei ole mahdollista perustaa kasvillisuusselvitykseen, ei siihen voida kyseessä olevassa tapauksessa perustaa ympäristönsuojelulain

13 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkastelua. Kasvillisuusselvitys tulee vain hyvin poikkeuksellisesti tehdyksi koko geologisesta suoaltaasta, koska hanke-alue pääsääntöisesti käsittää vain osan sitä ja ei ollenkaan suon matalia turvetuotantoon soveltumattomia reuna-alueita. Koko geologisen suoaltaan nykytilaa on mahdollista parhaiten havainnoida uusimpien peruskarttojen ja ilmakuvien perusteella, kuten luokitusta tehdessä on meneteltykin. Vesitaloudessa taapahtuneiden muutosten ja niiden aiheuttamien kasvillisuusmuutosten havainnointi ei ole muulla kuin edellä kerrotulla tavoin mahdollista. Yhden päivän maastokäyntiin perustuvat kasvillisuusselvityksen sanalliset kuvaukset ja suppeahko valokuva-aineisto kohdealueelta eivät voi vastata kokonaisvaltaista kartta- ja ilmakuva-aineistoa ja sen perusteella suoritettavaa havainnointia, jolloin selvityksissä tehtyjen päätelmien kesken voi syntyä painotuseroja. Toisaalta nytkään kasvillisuusselvityksen ja luokituksen johtopäätökset eivät poikkea merkittävästi toisistaan, mutta jonkin asteinen painotusero niissä kuitenkin on. Toinen toisensa poissulkevia tai toisilleen vastakkaisia ne eivät suinkaan ole.

Se, että GTK:n tarkoittamat rajaushojeet ja periaatteet ovat luokituksen tekemisajankohtana puuttuneet, ei tarkoita sitä, että GTK on tehnyt rajauksensa epätarkoituksenmukaisella tai virheellisellä tavalla. Sanottu ei myöskään anna lupaviranomaiselle mahdollisuutta tehdä rajausta siten, että samalle suoaltaalle määritetään luokitus erikseen ojittamattomalle ja erikseen ojitetulle osalle. Valittu menettelytapa johtaisi mosaiikkimaiseen luokitteluun, millä olisi soiden käyttömahdollisuuksille muuhun kuin suojeluun hyvinkin kohtalokkaat seuraukset. Ympäristönsuojelulain 13 §:n valmisteluasiakirjoissa ja valtioneuvoston periaatepäätöksessä soita käsitellään kokonaisina soina, eikä palstoittain eli pirstaloiden.

Kun tarkastellaan Soidinsuon geologisen suoaltaan ojittamattoman reunan 400 metrin osuutta suon ja mineraalimaan rajan yhteispituudesta voidaan havaita, että se on hyvin vähäinen ja on vähäinen myös ojittamattoman osa-alueenkin osalta. Koko tuo osuus sijoittuu käytännössä ojittamattoman alueen lounaisosaan.

Vähäinen osuus molemmin puolin läheisyyteen sijoittuvan metsäojituksen ja eteläpuoleisen metsäautotien reunojen kuivattavan ja veden suolle johtumista estävän tai johtumisaluetta muuttavan vaikutuksen vuoksi ei ole riittävä ylläpitämään ojittamattoman suoalueen vesitaloutta sellaisena, että luonnontilan säilyminen mahdollistuisi. Selvitysten mukaan ojittamaton alue ei ole enää luonnontilainen. Perustelu, että tuo reunaosuus osaltaan nostaisi luokituksen 2:sta 3:een, on virheellinen.

Ympäristöministeriön oppaan "Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa" mukaan soita on tarkasteltava kokonaisina geologisina suoaltaina. Maakuntakaavojen kohdevarauksien valmistelussa ja niitä koskevassa päätöksenteossa ilmenee vastaava menettelytapa. Opas ei ole lainvalmisteluasiakirja ja suoranainen ohje ympäristönsuojelulain mukaiselle päätöksenteolle, joita taas ovat ympäristönsuojelulain 13 §:n ja sitä täydentävän asetuksen valmisteluasiakirjat. Valituksessa on viitattu hallituksen esitykseen (HE 214/2013 vp) ja ympäristövaliokunnan mietintöön (YmVM 3/2014 vp) sekä lakia täydentävän asetuksen perustelumuistioon (25.8.2014).

GTK on katsonut Soidinsuon menettäneen ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun luonnontilansa siinä määrin, että alueen luonnontilaluokaksi on katsottava 1. Luonnonarvojen merkittävyyden arviointiperusteena on suoluonnon osalta luonnontilaisuus. Valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumisen rajoituskynnys on erittäin korkea, kysymys on erittäin merkittävien luonnonarvojen turmeltumisen rajoittamisesta. Koska tällaisia luonnonarvoja ei voi sisältyä luonnontilaluokissa 0–2 oleviin soihin, ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentin sijoituspaikkasäännöstä ei sovelleta luokissa 0–2 oleviin soihin. Koska Soidinsuolla ei ole luonnontilaisia suoluontotyyppiejä vaan enemmän tai vähemmän muuttuneita, ei alueeseen voi sisältyä merkittäviä luonnonarvojakaan. Tätä ei muuta se, että alueella aikoinaan luonnontilaisina esiintyneet suoluontotyyppit ovat edelleenkin enemmän tai vähemmän muuttuneinakin määritettävissä. Ollakseen uhanalainen suoluontotyyppin pitää olla (vähintään) luonnontilainen. Jos sellaisia ei kohteessa esiinny, ei niihin liittyviä merkittäviä luonnonarvojakaan voi alueella esiintyä. Lisäksi merkittävien luonnonarvojen on muodostuttava sekä luonnontilaisiin suoluontotyyppieihin että alueelta tavattuihin uhanalaisiin eliölajeihin samanaikaisesti liittyvinä, ja vieläpä määrällisesti riittävän suuruisina. Soidinsuolla ei selvitysten mukaan ole erityisiä linnustollisia arvoja.

Pelkkää maiseman muuttumista ei ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentilla rajoiteta.

Lohkon 1 metsäojitetun osa-alueen osalta hylkäämiselle ei ole ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta. Ojitettu alue sijoittuu noin puoliksi eri valuma-alueelle ja karttatarkastelun perusteella koko ojitetun alueen vedet johtuvat metsäojissa toisaalle lounaaseen, eivätkä näin ollen ojittamattomalle alueelle.

Mikäli aluehallintovirasto hakemuksen selvityksistä poiketen hakijaa kuulematta asian ratkaisemisen yhteydessä muuttaa suokohteen luonnontilaluokaksi 3, mikä luokka ei ole suoranainen tai ehdoton luvan myöntämisen este, kyseessä on menettelyvirhe. Hakijalle olisi tullut antaa mahdollisuus esittää ympäristönsuojelulain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu selvitys ennen asian ratkaisemista.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei ole nähnyt Löytynlampeen kohdistuviin vaikutuksiin liittyvää luvan myöntämisen estettä. Las-kuojan perkaus lammen ylä- ja alapuolella on toteutettava mahdollisimman vähävetisenä aikana, mieluiten talvityönä kuten hakemuksessa on esitetty. Ojaan tulee tehdä sopiviin kohtiin lietekuoppia ja virtaamien hidasteita kiintoaineen talteen ottamiseksi sekä ojaluisikat riittävän loiviksi sortumien estämiseksi. Lohkon 1 kuivatusvedet puhdistetaan tehokkaasti ns. perustason rakentein ja ojittamattomalle suolle suunnitellulla pintavalutuskentällä ympärivuotisesti, jolloin lampeen kohdistuva kuormitus ei muodostu suureksi. Hakemuksessa esitetty kuormitusvaikutus on laskennallinen. Löytynlammen veden vaihtuvuus on lammen pienestä koosta (vesitilavuudesta) johtuen jokseenkin nopeata, mikä jo sinällään vaikuttaa rehevöitymistä ehkäisevästi. Lammen, joka on yhteistä vesialuetta, käyttö virkistystarkoituksiin on suppeata ja jokseenkin vähäistä. Peruskartan ja ilmakuvan perusteella metsäojat on kaivettu lampeen saakka, tai ainakin välittömästi rantavyöhykkeeseen, joten tilanne ei tältä osin luvan myöntämisestä johtuen muuttuisi. Toimittaessa edellä kerrotulla tavalla lammen osalta ei aiheudu merkittävää ympäristön pilaantumista

tai sen vaaraa eikä muutakaan luvan myöntämisestään pidettävää haitallista vaikutusta.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Vapo Oy on antanut valitusten johdosta vastineen.

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry on antanut *Vapo Oy:n* valituksen johdosta vastineen.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on valitusten johdosta antamassaan vastineessa todennut muun ohella, että lupaa Leppisuon lohkon 2 turvetuotannolle ei tulisi myöntää, koska vesienhoidon tavoitteet alapuolisen vesistön osalta eivät täyty ja koska vesistössä on arvokas jokirapukanta ja vesistö on kalastuksellisesti merkittävä. Nykykäsityksen mukaan vesienhoidon tavoitteet ovat sitovia. Pyöree-järven tila on vuonna 2013 tehdyn luokituksen mukaan tyydyttävä, eikä Leppisuon turvetuotantohanke edistä vesienhoitoa koskevien tilatavoitteiden saavuttamista.

_____ ja _____ ovat antaneet valitusten johdosta vastineen.

_____ ja _____ ovat valitusten johdosta antamassaan vastineessaan esittäneet *Vapo Oy:n* valituksen hylkäämistä.

Vastinekirjelmän laatijat ovat esittäneet muun ohella, että he ovat *Vapo Oy:n* Leppisoidinsuon alueelle suunnitteleman turvetuotantoalueen alapuolisen vesistön rajanaapureita. *Vapo* on suunnitellut suurta jätevesien poistouomaa, joka johtaa suoraan alueella olevaan vastineen antajien omistamaan Löytynlampeen. Vastineen antajat ovat tehneet ympäristölupahakemuksesta muistutuksen, jossa on tuotu esille lammen erityispiirteet sekä alueen luontoympäristön merkitys ja virkistyskäyttö. Löytynlampi on 1 ha:n kokoinen syvä (syvyys 8 m), jyrkkärantainen kalliomaljassa sijaitseva erittäin säännöllisen muotoinen ja kaunis lampi, jossa on runsas eläimistö. Lampeen johtaa luonnontilainen noro.

Vapo Oy on tuonut asiaa koskevassa valituksessaan esille seikkoja, jotka ovat virheellisiä. Yhtiö on arvioinut ilmakuvan ja kartan perusteella, että metsäojat on kaivettu lampeen saakka. Elokuussa 2019 tehdyn maastotutkimuksen perusteella metsäojia ei ole kaivettu lampeen saakka, vaan ne päättyvät hyvän metsäojituksen mukaisesti noin 30 metrin etäisyydelle rannasta. Lampeen johtaa vain luonnontilainen noro, jossa vesi liikkuu omaa luonnollista uomaansa pitkin. *Vapo Oy:n* suunnitelmissa on laajentaa tämä noro leveäksi valtaojaksi, joka olisi leveydeltään 10 metriä noin 400 metrin matkalta ja 5 metriä leveä 360 metrin matkalta suoraan lampeen johdettuna. Tämä toimenpide aiheuttaisi merkittävän muutoksen lammen ekologiaan sekä oleellisen maisemahaitan.

Vapo Oy on täydentänyt alkuperäistä lupahakemustaan sen osalta, miten jätevedet johdetaan Löytynlammen alapuolisessa maastossa. Tästä suunnitelmasta vastineen antajat eivät ole maanomistajina saaneet minkäänlaista selvitystä. Lisäsuunnitelmista tietoa on saatu vain aluehallintoviraston päätöksen kautta. Oja-alueen pinta-ala on merkittävän suuri (0,69 ha). Alueen muokkaaminen suurella valtaojalla ja muulla ojituksella pilaa alueen luontoarvot. Hehtaarin

laajuinen lampi ja luonnontilainen noro ovat myös vesilaissa pääasiassa suojeltaviksi tarkoitettuja kohteita.

Ilmakuvasta voi havaita, ettei Löytynlampeen johda tällä hetkellä ihmisen toimesta tehtyä valtaojaa, metsäojaa tai muuta uomaa.

Lampi on erittäin syvä jo rannoiltaan. Rannalla seisten voi mitata heti noin kuuden metrin syvyyden. Lammen keskialue on karttojen perusteella 8,4 metriä syvä. Lammessa ei ole loivempia kohtia. Näin ollen Löytynlammessa on suuri vesitilavuus, joten valituksen väittämä on siis virheellinen.

Löytynlammen ympärille on luonnontarkkailusta ja alueella liikkumisesta syntynyt polku, joka kiertää koko lammen ympäri. Lammella voi kalastaa ja sen ympäristössä marjastaa ja sienestää. Lammen rannat ovat eri puolilla erityyppiset. Rantamissa on koivikkoa, mäntymetsää ja nousevaa kalliorinnettä. Ranta-alueiden opaspaikkakasvit ovat vaihtelevasti sekä tuoreen kankaan että kuivan kankaan kasveja. Lammen rannat ovat kantavia. Lammen alue tarjoaa hyvin monipuolisen ja mielenkiintoisen ympäristön luonnossa liikkumiseen ja luontohavaintojen tekemiseen.

Viitostien Leirintä Vanhakoulu Oy, [REDACTED] ja Lohiranan Lomakylä Oy ovat antaneet valitusten johdosta vastineen.

Vieremän kunnanhallitus on antanut valitusten johdosta vastineen.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on ilmoittanut, ettei anna lausuntoa valituksesta.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue on täydentänyt vastinettaan.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunta Sonkajärven kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisena on antanut valitusten johdosta vastineen.

Vapo Oy on toimittanut hallinto-oikeudelle valituksen täydennyksen, joka on annettu tiedoksi *Itä-Suomen aluehallintovirastolle, Sonkajärven kunnalle, Sonkajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Sonkajärven kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, Vieremän kunnalle, Vieremän kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Vieremän kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle.*

Sonkajärven kunnanhallitus on valitusten johdosta antamassaan vastineessa yhtynyt Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunnan vastineeseen.

Vieremän kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Vieremän kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle on varattu tilaisuus antaa vastine valitusten johdosta. Vastineita ei ole annettu.

Vapo Oy on antamassaan vastaselityksessä esittänyt muun ohella, että Löytynlampi on noin 1 ha suuruinen lampi, jonka syvyystieto on peruskartasta

näkyvänä Vapo Oy:n tiedossa. Syvyys ei tarkoita sitä, että vedenvaihtuvuus pienialaisessa lammessa ei olisi nopeata.

Löytynlammeesta on hakemuksessa esitetty seuraavat vedenlaatutiedot:

Löytynlammeesta on tarkasteltu sekä päänlyysveden (näytteenottosyvyys noin 1 metri) että alusveden vedenlaatua (näytteenottosyvyys noin 7,5 metriä). Vedenlaatutulosten perusteella Löytynlammen vesi oli lievästi hapanta. Hapen kylläisyysaste oli päänlyysvedessä välttävällä tasolla, mutta Löytynlammen alusvesi oli hapetonta kaikilla näytteenottokerroilla. Vesi oli tummaa, sameaa ja humuspitoista. Kiintoainetta esiintyi päänlyysvedessä keskimäärin 1,4 mg/l ja alusvedessä 10 mg/l. Löytynlammen päänlyysvedessä esiintyi kokonaisfosforia ja kionaistyypeä selvästi vähemmän kuin alusvedessä. Päänlyysveden ravinnepitoisuudet olivat lievästi rehevällä - rehevällä tasolla ja alusveden erittäin rehevällä tasolla. Löytynlammen alusvedessä esiintyi ammoniumtyypeä ja fosfaatifosforia poikkeuksellisen korkeita pitoisuuksia. Klorofylli-a:n määrä oli rehevällä tasolla.

asiakumppaneineen on antanut vastaselityksen.

Kauppilanmäen osakaskunnalle ja Vieremän kalastusalueelle on varattu tilaisuus vastaselityksen antamiseen. Vastaselityksiä ei ole annettu.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää Vapo Oy:n valituksen.

Hallinto-oikeus, hyläten asiakumppaneineen, Kauppilanmäen osakaskunnan ja Vieremän kalastusalueen valitukset muutoin, muuttaa lupamääräyksiä 2 ja 18.

Muutetut lupamääräykset kuuluvat kokonaisuudessaan seuraavasti (*muutokset kursiivilla*):

2. Tuotantoalueen vedet on käsiteltävä hakemussuunnitelman mukaisesti ympäri vuotisesti sarkaojarakenteiden, laskeutusaltaan ja pintavalutuskentän avulla. Myös auma-alueen vedet on johdettava pinta-valutuskentälle. Tuotanto-suunnitelmaan piirrettyä pintavalutuskentän ohitusojaa ei saa toteuttaa.

Sarkaojien päissä on oltava lietesyyvennys, lietteenpidätin ja päisteputket. Laskeutusaltaassa on oltava pintapuomi. Laskeutusallas ja siihen liittyvä pumpppausallas on erotettava toisistaan väliseinällä siten, ettei pumpppaus heikennä laskeutusaltaan toimivuutta. Pumpppaus- ja mittakaivorakenteiden on oltava lämpöeristettyjä.

Ojitus- ja kaivutöitä ei saa tehdä 1.4.–15.5. välisenä aikana. Pintavalutuskenttä on rakennettava siten, että töiden haitalliset vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Pintavalutuskenttää rakennettaessa ei saa tarpeettomasti vahingoittaa alueen kasvillisuutta. Oikovirtaukset on estettävä. Veden jakautumisesta tasaisesti koko pintavalutuskentälle on huolehdittava reikäputkilla tai jako-øjilla. Tarvittaessa niiden sijoitusta on muutettava ja tehtävä virtausohjaimia. *Laskeutusallas ja pintavalutuskenttä on mitoitettava turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2015) mukaisesti.*

Auma-alueiden ja ojien välissä on oltava suojakaista, joka estää turpeen joutumisen ojiin.

Tuotantoalueen ulkopuoliset valumavedet on johdettava tuotantoalueen ja vesienkäsittelyrakenteiden ohitse eristysojissa, joissa on oltava lietesyvennykset vähintään 250 m:n välein ja aina ennen jokaista ojaristeystä. Eristysoja kaivettaessa on käytettävä kaivukatkoja ja vedet on johdettava pintavaluntana vesistöön, jos se on mahdollista.

18. Luvan haltijan on maksettava vuosittain maaliskuun aikana 400 euroa kalatalousmaksua Pohjois-Savon ELY-keskukselle käytettäväksi vesistöön johdettavien päästöjen vaikutusalueen kalastolle ja kalastukselle aiheutuvan haitan ehkäisemiseen. Maksu voidaan suorittaa luvan haltijan ja kalatalousviranomaisen niin sopiessa vaihtoehtoisesti myös joka toinen vuosi maksamalla kahden vuoden kalatalousmaksu yhtä aikaa (800 euroa).

Ensimmäinen maksu on maksettava kuukauden kuluessa kuntoonpanon aloittamisesta siltä vuodelta, jona kuntoonpano aloitetaan.

Kuntoonpanon aloittamisesta on ilmoitettava etukäteen Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle.

Perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan:

- 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski;
- 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle;
- 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta;
- 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus;
- 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentin mukaan turvetuotannon sijoittamisesta ei saa aiheutua valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumista. Arvioitaessa luonnonarvon merkittävyyttä otetaan huomioon sijoituspaikalla esiintyvien suolajien ja -luontotyyppien uhanalaisuus sekä esiintymän merkittävyys ja laajuus sekä suon luonnontilaisuus. Luonnonarvon merkittävyyttä arvioitaessa voidaan vastaavasti ottaa huomioon sijoituspaikan merkitys sen ulkopuolella sijaitseville luonnonarvoille.

Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminta voidaan 1 momentin estämättä sijoittaa, jos sijoittaminen ei vaaranna 1 momentissa tarkoitettujen luonnonar-

vojen säilymistä kysymyksessä olevassa maan osassa tai 1 momentin soveltaminen estää yleisen edun kannalta tärkeän toiminnan toteutumisen eikä luvan myöntämiseen ole muutoin estettä.

Pykälän 3 momentin mukaan tätä pykälää ei sovelleta, jos 1 momentissa tarkoitettujen luonnonarvojen on otettu huomioon lainvoimaisessa maakuntakaavassa tai lainvoimaisessa, oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa ja toiminta sijoittuu mainitussa kaavassa sille varatulle alueelle.

Pykälän 4 momentin mukaan turvetuotanto voidaan 1 momentin estämättä sijoittaa suolle, jonka luonnontila on ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut. Arvioitaessa suon luonnontilan muutosta otetaan huomioon ojituksesta aiheutuneet muutokset suon vesitaloudessa ja kasvillisuudessa. Merkittävästä luonnontilan muutoksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 2 kohdan mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun seurauksen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohtien mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset muun muassa 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista ja 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa.

Ympäristönsuojelulain 57 §:n mukaan jos jäteveden tai muun aineen päästämisestä saattaa aiheutua kalakannoille tai kalastukselle vahinkoa, ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset vesilain 3 luvun 14 §:ssä tarkoitetuista kalatalousvelvoitteista tai kalatalousmaksusta. Määräyksiin sovelletaan vesilain 3 luvun 14, 15 ja 22 §:ää.

Vesilain 3 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan kalatalousvelvoitetta, kalatalousmaksua tai näiden yhdistelmää määrättäessä on otettava huomioon hankkeen ja sen vaikutusten laatu, muut haitta-alueella toteutettavat hoitotoimenpiteet ja kalastuksen järjestely.

Valtioneuvoston ympäristönsuojelusta antaman asetuksen (ympäristönsuojeluasetus) 44 §:n mukaan turvetuotanto voidaan ympäristönsuojelulain 13 §:n 4 momentin mukaan mainitun pykälän 1 momentin estämättä sijoittaa suolle, jonka luonnontila on ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut. Suon luonnontilan muutos on merkittävä, jos:

- 1) suon vesitalous on muuttunut peruuttamattomasti, suon vedenpinnan taso on alentunut kauttaaltaan ja suon kasvillisuus on muuttunut kauttaaltaan;
- 2) suon vesitalous on muuttunut kauttaaltaan, vedenpinnan taso suolla on alentunut kauttaaltaan ja muutokset suon kasvillisuudessa ovat selviä; tai
- 3) suolla on ojitettuja ja ojittamattomia osia, ojitus estää hydrologisen yhteyden suon ja sen ympäristön välillä ja osalla suon ojittamatonta alaa esiintyy kuivahtamista ja muutoksia suon kasvillisuudessa.

Asiassa saatu selvitys

Toiminta ja sen ympäristö

Leppisoidinsuo sijaitsee Sonkajärven kunnassa, noin 15 km Sonkajärven keskustasta luoteeseen. Suunniteltu turvetuotantoalue muodostuu kolmesta suosta: Kurkisuo, Soidinsuo ja Leppisuo. Leppisoidinsuon turvetuotanto on kokonaan uusi hanke, jolla ei ole aikaisempia lupia. Lohkoon 1 kuuluvat Soidinsuo ja Kurkisuo itäinen osa. Lohkon pinta-ala on auma-alueet ja pintavalutuskenttä mukaan lukien noin 31 ha. Lohkoon 2 kuuluvat Leppisuo sekä Kurkisuo läntinen osa. Lohkon pinta-ala on auma-alueet ja pintavalutuskenttä mukaan lukien noin 44 ha. Hankealueen lähiympäristö on pääosin ojitettua suota ja metsää.

Luonnontilaluokitukset

Hakemuksen liitteenä olleen Geologian tutkimuskeskuksen tekemän luonnontilaluokituksen (Turvetutkimusseloste 54/2015) mukaan Soidinsuon luonnontilaluokitus on tehty vuonna 2015 olemassa olevan aineiston perusteella. Työhön ei liittynyt maastokäyntiä. Suoaltaan rajausta on tehty vuodelta 1983 olevan maastotutkimustiedon, peruskartta- ja ilmakuvatiedon perusteella. Samaan Soidinsuon suoaltaaseen kuuluu myös Kurkisuo itäinen osa.

Suoaltaan pinta-ala on 82 ha, josta ojitettua on 66 ha ja ojittamatonta 16 ha suon keskiosassa. Suoaltaasta on ojitettu 81 %. Ojittamattomassa osassa on ojittamatonta reunusta suon ja mineraalimaan välillä noin 400 metriä. Ojittamattoman alueen poikki kulkee voimalinja.

Suotyyypeinä on vuonna 1983 ollut muuttuma-asteella olleet isovarpuräme, kangasräme, tupasvillaräme ja korpiräme. Ojittamattomalla alueella on suotyyypeinä ollut varsinainen sararäme ja -neva, kalvakkaneva ja lyhytkortinen neva. Suo on minerotrofisten suotyyppien vuoksi luonnontilaluokiteltu aapa-suona.

Vedenpinnan taso suolla on laskenut ojitusten seurauksena. Kasvillisuusmuutokset ovat selviä ojittamattomalla alueella, joka vuonna 1983 oli saraneva-kalvakkaneva aluetta. Uusissa ilmakuvissa (MML 2010) voi havaita saraneva- ja kalvakkanevan kuivuneen. Kuivuminen näkyy ojittamattomalla alueella taimettumisena ojitusalueen ulkopuolella, sekä myös suon rahkoittumisena ja varvikoittumisena vuoden 1983 kasvillisuushavaintoihin verrattuna. Ojittamattoman alueen itäosassa on umpeenkasvanut suolampi, jonka vedenpinnan taso näyttäisi alentuneen. Suolla puuston kasvu on selvästi lisääntynyt. Suon ojitetut alueet ovat osittain muuttuneet turvekankaiksi, kun ne aiemmin olivat vasta muuttumavaiheessa. Suon vesitalous on muuttunut kauttaaltaan, vedenpinnan taso suolla on alentunut kauttaaltaan ja muutokset suon kasvillisuudessa ovat selviä vastaten luonnontilaisuusasteikon luokkaa 1.

Kasvillisuusselvitykset

Vuonna 2011 on tehty koko suunnittelualueen luontoselvitys, johon liittyi maastokäynti.

Selvitysalue on keskiboreaalista kasvillisuusvyöhykettä (alajako Pohjois-Karjala-Kainuu 3b) ja kuuluu Pohjois-Savon eliömaakuntaan. Leppisoidinsuon selvitysalue jakautuu luonnontilaisuudeltaan selkeästi kahteen osaan. Itäosa on lähes kokonaisuudessaan luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista väli- ja rimpipintaista nevaa. Länsiosa on turvekankaan tasolle muuttunutta neva-, räme- ja korpikasvillisuutta. Alueiden välissä on kaistale lyhytkortisen rämeen muuttumaa, jonka ojat ovat suurelta osin umpeenkasvaneita ja vesitalous on palautumassa aiempaa luonnontilaisemman kaltaiseksi.

Selvitysalue on länsiosastaan lähes kokonaisuudessaan turvekangasta, jonka suoyhdistymätyyppien määrittäminen nykyisen kasvillisuuden perusteella on epävarmaa. Alueella on saattanut esiintyä kaikkia suokasvillisuusvyöhykkeelle tyypillisiä suoyhdistymiä, viettokeitaita, rahkakeitaita ja keskiboreaalisia aapasoita.

Selvitysalueen oligotrofinen itäosa on keskiboreaalista aapasuota: laajalti pääosin pullosaravaltaista saranevaa, paikoitellen pienialaisia lyhytkortisen kalvakkanevan laikkuja, lyhytkorsinevaa laikkuina ojittamattoman neva-alueen laidoilla sekä Sphagnum-rimpinevaa pienialaisina painanteina välipintaisen tai alavälipintaisen nevakasvillisuuden joukossa, erityisesti ojittamattoman alueen etelä- ja itäreunassa. Edellä mainitut neljä nevakasvillisuustyyppiä ovat kaikki luonnontilaisen kaltaisia. Muita suotyypppejä Leppisoidinsuon suunnitelma-alueella ovat: rämemuuttuma, lyhytkorsirämemuuttuma, nevamuuttuma ja mustikkakorpimuuttuma sekä tupasvilla- ja tupasluikkavaltainen varputurvekangas, puolukkaturvekangas, varputurvekangas ja mustikkaturvekangas.

Kuivahkoa kangasta on pienialaisesti selvitysalueen lounaiskulmassa ja pohjoisosassa on varttunutta mäntyvaltaista puustoa kasvavaa tuoretta kangasta. Alueilla ei ole huomattavaa määrää lahopuuta tai aiemman puusukupolven järeää puustoa.

Alueella ei ole suojeltuja luontotyypppejä, kasvillisuustyypppejä, lajiesiintymiä tai metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä. Etelä-Suomessa vaarantuneita suotyypppejä ovat saraneva, kalvakkaneva ja mimerotrofinen lyhytkorsineva. Rimpineva on silmälläpidettävä suotyyppi.

Suoyhdistymätyyppi keskiboreaaliset aapasuot on luokiteltu Etelä-Suomen alueella erittäin uhanalaiseksi.

Leppisoidinsuon täydentävä kasvillisuus selvitys on tehty vuonna 2016. Siinä on kartoitettu auma-alueiksi suunnitellut kaksi aluetta (yhteispinta-ala noin 9 ha), jotka eivät kuuluneet aikaisempaan selvitysalueeseen. Läntinen selvitysalue on ojitettua suota ja kangasmetsää. Itäisellä selvitysalueella on pienialaisesti luonnontilaista rämettä sekä aurattua kangasta. Noin yhden hehtaarin kokoinen Löytynlampi sijaitsee noin 760 metrin etäisyydellä hankealueesta. Lampi on luonnontilainen, vaikka siihen laskeekin vanhoja melkein umpeenkasvaneita ojaia. Kankailta laskeviin ojiin on jätetty kaivukatkot ennen lampea. Lampi on melko jyrkkärantainen ja rannoiltaan soistunut. Selvitysalueet sijaitsevat metsä- ja suoalueella. Aluetta ympäröivät talousmetsät ja ojitetut kos-teikot. Aluetta voidaan käyttää marjastukseen. Selvitysalueilla ei ole kasvillisuuden osalta oleellisia luontoarvoja. Itäisemmällä selvitysalueella kankaan reunassa havaittiin vaarantuneista luontotyypeistä pienialaisina sararämettä sekä lyhytkorsirämettä. Huomioitavaa kasvilajistoa ei alueelta havaittu. Selvitysalueella ei sijaitse luonnonsuojelullisesti huomioitavia aluekohteita.

Vesien käsittely ja päästöt vesistöön

Kurkisuon itäosan ja Soidinsuon lohkolta 1 (28,9 ha) kuivatusvedet johdetaan pintavalutuskentän 1 jälkeen reittiä laskuoja 1 - Löytynlampi - Liuhanpuro - Säyneenpuro - Sonkajärvi. Pintavalutuskentän 1 pinta-ala on 2,0 ha ja valuma-alue 28,9 ha. Kentän pinta-ala on 6,9 % valuma-alueestaan.

Leppisuolta ja Kurkisuon länsiosalta (lohko 2, 42 ha) vedet johdetaan pintavalutuskentän 2 jälkeen reittiä laskuoja 2 - Myllypuro - Pikku-Pyöree - Pikku-Pyöreenjoki - Pyöree. Laskureitin 2 pituus pintavalutuskentän mittakaivolta Pikku-Pyöreeseen on noin 3,6 km ja Pyöreeseen noin 8,3 km. Pintavalutuskentän 2 pinta-ala on 2,0 ha ja valuma-alue 42 ha. Kentän pinta-ala on 4,5 % valuma-alueestaan.

Suunniteltu pintavalutuskenttä 2 on suurelta osin nevarämeä. Alueen länsilaidalla on puustoisempaa varputurvekangasta. Varputurvekankaan osalle sijoittuu myös vanhoja metsäojalinjoja. Mittaustulosten perusteella turvekerroksen kokonaispaksuus on yli 350 cm. Turpeen ylin 50 cm:n kerros on nevarämeen osalla lähes maatumatonta (H2) tupasvillarahkaturvetta ja puustoisemalla turvekankaan osalla heikosti/jonkin verran maatumutta (H4-H5) rahkasaraturvetta.

Leppisoidinsuon hankealueen turvetuotannon kuormitusarvio perustuu pääosin Pöyry Finland Oy:n 28.11.2016 laatimaan selvitykseen ”Turvetuotantoalueiden ominaiskuormitus selvitys”. Pintavalutuskentän 1 kautta laskuojaan 1 johdettavan tuotantoalan happea kuluttavan orgaanisen aineen (COD_{Mn}) vuosittainen laskennallinen bruttokuormitus on kuntoonpano- ja tuotantovaiheissa 6 267–7 337 kg, kiintoaineen 896–932 kg, fosforin 6–12 kg ja typen 237–251 kg. Pintavalutuskentältä 2 kuormitukset ovat: happea kuluttava orgaaninen aine (COD_{Mn}) 9 108–10 662 kg, kiintoaine 1 302–1 354 kg, fosfori 8,7–17 kg ja typpi 344–364 kg.

Alapuolisten vesistöjen veden laatu

Ennakkotarkkailunäytteitä on otettu ennakkotarkkailupisteistä, jotka olivat purkureitillä 1 Löytynlampi ja Liuhanpuro sekä purkureitillä 2 Saarinen ja Pikku-Pyöree. Ennakkotarkkailunäytteiden mukaan Löytynlammen vesi oli lievästi hapanta. Hapen kylläisyysaste oli päällyksvedessä välttävä, mutta Löytynlammen alusvesi oli hapetonta kaikilla näytteenotto-kerroilla. Vesi oli tummaa, sameaa ja humuspitoista. Kiintoainetta oli päällyksvedessä keskimäärin 1,4 mg/l ja alusvedessä 10 mg/l. Päällyksvesi oli lievästi rehevää/rehevää ja alusvesi erittäin rehevää. Löytynlammen alusvedessä esiintyi ammoniumtyyppiä ja fosfaattifosforia poikkeuksellisen korkeita pitoisuuksia. A-klorofyllin määrän perusteella vesi oli rehevää. Lammen valuma-alue on Syken Vemala-tietokannan mukaan kooltaan 2,1 km², josta Leppisoidinsuon (0,289 km²) osuus on 14,3 %.

Pikku-Pyöree on kauttaaltaan peltojen ympäröimä. Vesi on tarkkailutietojen mukaan ollut lievästi hapanta. Happitilannetta on tarkkailtu vain vuonna 2015 (2 näytettä), jolloin hapen kylläisyysaste oli välttävä. Vesi oli tummaa, lievästi sameaa, runsashumuksista ja rehevää ravinne- ja a-klorofyllipitoisuuden perusteella (kok. P 71 µg/l, kok N 950 µg/l). Kiintoainetta todettiin keskimäärin 5,6 mg/l. Saadun selvityksen mukaan tuotantolohkon 2 osuus Pikku-Pyöreen valuma-alueesta on noin 2 %.

Pyöree on tyypiltään matala runsashumuksinen järvi. Vedenlaatutiedot ovat Hertta-tietokannasta 2000-luvun puolella tehdyistä määrittämisistä. Vesi oli lievästi hapanta, päällys- ja alusveden happamuudessa ei todettu merkittäviä eroja. Päällyksveden hapen kylläisyysaste oli välttävä, alusveden huono. Vesi oli tummaa ja runsashumuksista sekä sameaa. Ravinteiden pitoisuudet olivat sekä päällys- että alusvedessä rehevällä tasolla (kok.P päällyksvesi 48 µg/l, alusvesi 73 µg/l, kok.N päällyksvesi 807 µg/l, alusvesi 1 144 µg/l). A-klorofyllin pitoisuus oli vaihdellut paljon (16–79 µg/l), edustaen kuitenkin pienimmilläänkin rehevää tasoa. Saadun selvityksen mukaan tuotantolohkon 2 osuus Pyöreen valuma-alueesta on 0,57 %.

Tuotantovaiheen pitoisuuslisäys nostaisi laskuojan 1 kokonaisfosforipitoisuutta 13 % ja kokonaistyyppipitoisuutta 29 % verrattuna Löytynlammen nykyiseen vedenlaatuun. Orgaanisen aineksen pitoisuuslisäystä ei käytännössä ole. Alempana vesistössä vaikutukset vähenevät selvästi laimenemisolojen parantua.

Laskuojan 2 suoennakkotarkkailupisteessä kiintoainepitoisuus nousisi noin 15 %, kokonaisfosforipitoisuus 4,3 % ja kokonaistyyppipitoisuus noin 10 %. Vastaavat pitoisuusmuutokset Pikku-Pyöreenjoen suulla (verrattaessa Pyöreen vedenlaatuun) ovat kokonaisfosforin osalta 0,8 % ja kokonaistyyppien osalta 3,3 %. Pyöreen ja sen alapuolisen Kauppilanjoen ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyvää huonommaksi.

Kalasto ja kalastus

Pikku-Pyöreen, Pyöreen, Pikku-Pyöreenjoen ja Kauppilanjoen kalasto on arvioitu erinomaiseksi tai hyväksi. Vesistöissä kalastetaan paljon, lukuun ottamatta Pikku-Pyöreenjokea, joka on rauhoitettu kalastukselta. Pikku-Pyöreetä on ruopattu ja kunnostettu (muun muassa nostettu vedenpinnan tasoa pohjapadon

avulla), mikä on parantunut kalakantaa sekä järven tilaa yleisesti. Siinä kalastetaan katiskoilla sekä verkoilla lähinnä avovesiaikana.

Myös Pyöreen vedenlaadun parantamiseksi on tehty töitä viime vuosina. Pyöreessä esiintyy nykyään erittäin hyvä kuha- ja haukikanta sekä ahventa, lahnaa, särkeä, madetta ja säynettä. Pyöreessä kalastetaan verkoilla, katiskalla, vieheillä ja ongilla. Kalojen on arvioitu liikkuvan rauhoitettua Pikku-Pyöreenjokea pitkin Pikku-Pyöreen ja Pyöreen välillä. Pikku-Pyöreenjoessa on arvokas jokirapukanta.

Kauppilanjoen kalasto on arvioitu monipuoliseksi ja hyväksi. Kalojen on arvioitu nousevan Ala- ja Ylä-Salmisesta Kauppilanjokea pitkin Pyöreeseen. Kauppilanjokea on ruopattu ja kunnostettu, mikä on parantanut joen kalakantaa.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Vapo Oy:n valitus

Lohko 1

Luonnontilaisuusluokka

Suon luonnontilaisuusluokan käsite perustuu 30.8.2012 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta. Siinä on kuvattu kuusi luonnontilaisuusluokkaa. Ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:n suon luonnontilan merkittävän muutoksen kriteerit vastaavat sisällöltään periaatepäätöksen luokkia siten, että asetuksen kohta 1) vastaa luonnontilaisuusluokkaa 0, kohta 2) vastaa luonnontilaisuusluokkaa 1 ja kohta 3) luonnontilaisuusluokkaa 2.

Hallituksen esityksen mukaan ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentin säännöstä merkittävän luonnonarvon turmeltumista aiheuttavan turvetuotannon sijoittamisen rajoittamisesta sovelletaan, kun kyse on valtioneuvoston periaatepäätökseen sisältyvän luonnontilaisuusluokittelun mukaisesta 3–5 luokan suosta. Tavallisesti pykälän 1 momentissa tarkoitettuja merkittäviä luonnonarvoja esiintyy tällaisilla luonnontilaisilla tai luonnontilaisen kaltaisilla soilla. Valtioneuvoston periaatepäätökseen sisältyvän luonnontilaisuusluokittelun 0–2 luokan soiden osalta säännöstä ei sovelleta. Ympäristövaliokunta on mietinnössään lausunut, että valiokunnan ehdotuksen mukaisella lain uudella 4 momentilla käytännössä tarkennetaan 0–2 luokan soiden rajautuminen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Ympäristönsuojelulain 13 §:ssä ja ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:ssä tarkoitettun suon luonnontilan merkittävän muutoksen käsitteen suhdetta luonnontilaisuusluokitukseen on käsitelty tarkemmin ympäristövaliokunnan mietinnössä 3/2014 vp. Mietinnön mukaan soiden ja turvemaiden käytön kohdentamiseen käytetään periaatepäätöksen linjauksen mukaisesti apuna kuusiportaista luonnontilaisuusasteikkoa ja siihen liittyviä käyttösuosituksia. Luonnontilaisuusasteikon luokkiin viittaamisen sijasta 4 momentissa on ratkaisevana tekijänä suon luonnontilan merkittävä muuttuminen, jonka olennaiset osatekijät ovat muutokset suon vesitaloudessa ja kasvillisuudessa siten kuin luonnontilaisuusasteikosta tarkemmin ilmenee.

Luonnontilaisuusluokittelun soveltaminen

Hallituksen esityksen ja lainvalmistelun lähtökohtana luonnontilaisuuden luokittelun osalta on ollut, että suolle, jota ympäristölupahakemus turvetuotantoon koskee, määritetään vain yksi luonnontilaisuusluokka. Kuitenkin ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:n 3 kohdan mukaan suolla voi olla ojittettuja ja ojittamattomia osia, mikä ottaa huomioon suon eri osien erilaiset olosuhteet. Lainvalmistelussa ei kuitenkaan ole määriteltä, millä tavoin määriteltävää kokonaisuutta suolla tarkoitetaan.

Turvetuotannon ympäristölupahakemuksissa on usein käytetty Geologian tutkimuskeskuksen tekemiä suorajauksia ja luokitteluita. Rajaukset perustuvat suoallaskäsitteeseen, jossa suo rajataan turpeen ja mineraalimaan tai turpeen ja vesistön rajakohtaan perustuen. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta suolla tarkoitetaan suoyhdistymää tai suoyhdistymän sisällä olevaa vesitaloudeltaan taikka maisemaltaan erillistä, yhtenäistä kokonaisuutta. Tämän määrittelyn perusteella geologisen suoaltaan sisällä voi olla itsenäisiksi soiksi luokiteltavia osia. Erityisesti keidassuot voivat ojittamattomilta osiltaan kuulua korkeampaan luonnontilaisuusluokkaan kuin mihin geologinen suoallas olisi arvioitu kuuluvaksi. Keidassoiden vesitalous ei riipu ympäröivän alueen vesitaloudesta, jolloin ojitukset eivät katkaise hydrologista yhteyttä eivätkä välttämättä aiheuta kuivumista. Sen sijaan aapasaille on tunnusomaista, että ne ovat riippuvaisia ympäröivältä valuma-alueelta tulevista minerotrofisista vesistä. Suon reunaosien ojitus ja valuma-alueen maankäyttö muuttavat herkemmin aapasoiden luontaista vesitaloutta muun muassa estämällä valuma-alueelta tulevien vesien pääsyn suolle ja laskemalla suovedenpinnan tasoa.

Koska Leppisoidinsuon suoyhdistymätyyppiä edustava aapasuo on riippuvainen suon ulkopuolista valumavesistä, suota ympäröivään ojituksiin ja niiden vaikutuksiin on asiassa kiinnitettävä erityistä huomioita. Ojituksesta aiheutuneet muutokset Leppisoidinsuon itäosalla sijaitsevan ojittamattoman alueen vesitaloudessa ovat havaittavissa selvityksestä ilmenevinä alueen taimettumisenä sekä myös suon rahkoittumisena ja varvikoitumisena. Leppisoidinsuon luonnontila on ojituksen vuoksi muuttunut merkittävästi ympäristönsuojeluasetuksen 44 §:n kohdassa 2) tarkoitetulla tavalla. Leppisoidinsuon ojittamattomaa itäosaa ei voida pitää suoyhdistymän sisällä olevana vesitaloudeltaan taikka maisemaltaan erillisenä ja yhtenäisenä luonnontilaisena kokonaisuutena.

Hallinto-oikeus toteaa, että yksittäisen suon luonnontilaisuuden muutos arvioidaan tapauskohtaisesti arvioinnin kohteena olevan suon vesitaloudessa ja kasvillisuudessa aiheutuneiden muutosten perusteella. Siten esimerkiksi sijaintipaikan seutukunnan soiden ojitusastetta ei suon luonnontilaisuutta arvioitaessa voida ottaa huomioon. Saadun selvityksen mukaan Soidinsuon luonnontila on ojituksen vuoksi siinä määrin merkittävästi muuttunut, että sen luonnontilaisuusluokka on vähemmän kuin 3. Tämän vuoksi ympäristönsuojelulain 13 §:n 1 momentin säännöstä ei voida soveltaa Soidinsuon olosuhteissa niin kuin aluehallintovirasto päätöksessään on tehnyt.

Kuivatusvesien johtamisen vaikutukset

Saadun selvityksen mukaan Löytynlammen alusvesi on ollut hapetonta ja laadultaan heikkoa vähäisestä ulkoisesta kuormituksesta huolimatta. Lohkon 1 osuus lammen valuma-alueosuudesta on merkittävä ja suuri osa hankealueesta sijaitsee ojittamattomalla alueella, jonka luontainen kuormitus on vähäinen. Tuotantolohkon 1 kuntoonpano, turvetuotanto ja lasku-uoman perkaus kasvat- taisivat lammen kuormitusta merkittävästi nykytasosta. Koska Löytynlammen alusvesi on jo nykyisellä kuormitustasolla heikkolaatuista, on olemassa riski, että lampi ei kestä hakemuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvaa ulkoisen kuormituksen lisääntymistä.

Hallinto-oikeus katsoo, että vaikka vesienkäsittelyn on Leppisoidinsuon olo- suhteissa katsottava olevan parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimusten mukaista, uuden turvetuotantoalueen ottaminen käyttöön todennäköisesti ai- heuttaisi Löytynlammessa ympäristönsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettua merkit- tävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Kun lisäksi otetaan huomioon lammen virkistyskäyttölinen ja kalastuksellinen merkitys, hallinto-oikeus kat- soo, että asiassa ei ole edellytyksiä myöntää lupaa Leppisoidinsuon lohkolle 1. Vapo Oy:n valitus tulee siten hylätä.

asiakumppaneineen, Kauppilanmäen osakaskunnan ja Viere-
män kalastusalueen valitukset

Lohko 2

Valituksenalaisessa aluehallintoviraston päätöksessä hallinto-oikeuden muutta- massa muodossa on määrätty Leppisoidinsuon tuotantoalueen kuivatusvedet käsiteltäväksi ympärivuotisesti mitoitusohjeen mukaisella pintavalutuskentällä. Vesienkäsittelyn toiminnan varmistamiseksi luvassa on määrätty muun ohella pintavalutuskentän puhdistusteholle ympärivuotiset raja-arvot kiintoaineen, fosforin ja typen osalta. Puhdistustehorajojen tarkoitus on osaltaan varmistaa, että tuotantoalueen vesienkäsittely on parhaan käyttökelpoisen tekniikan mu- kaista. Vesienkäsittelyrakenteiden toimivuus on varmistettu ympärivuotisella tarkkailuvelvoitteella ja vesienkäsittelyä on määrätty tehostettavaksi, mikäli luvassa asetettuja raja-arvoja ei saavuteta. Vesienkäsittelyrakenteet, kuten esi- merkiksi virtaamansäätöpadot ja pumppaamot tasaavat pintavalutuskentältä tulevaa virtaamaa.

Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksen 2 mukaan tuotantoalueen vedet on käsiteltävä lupahakemuksessa esitetyn suunnitelman mukaisesti. Hakemuk- sessa esitetyn suunnitelman mukaan alueen pintavalutuskenttä sijaitsee osittain ojitetulla alueella ja sen osuus valuma-alueestaan on 4,5 %. Aluehallintovirasto on lupamääräysten perusteluissa lausunut, että laskeutusaltaan ja pintavalutus- kentän on oltava Turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeessa 2/2015 esitettyjen mitoitusohjeiden mukaisia. Oppaan mukaan ojitetulle alueelle sijoittuvan pin- tavalutuskentän suositeltu koko on vähintään 5 % kentän valuma-alueesta. Kun edellä esitetyn lisäksi otetaan huomioon päästöjen ennalta arvioidut vai- kutukset purkuvesistöjen tilaan ja käyttöön, lupamääräystä 2 on tarpeen muut- taa ratkaisusta ilmenevällä tavalla. Selvyyden vuoksi hallinto-oikeus toteaa, että pintavalutuskentän riittävä mitoitus voidaan saavuttaa vaihtoehtoisesti suunnitelmassa esitettyä pintavalutuskenttää laajentamalla tai sen valuma-alu- etta rajaamalla. Vesienkäsittelyn tehostamista varten tarvittava muutos on niin

vähäinen, ettei asiaa tältä osin ole tarpeen palauttaa aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Ennalta arvioiden lohkon 2 turvetuotannosta ei aiheudu tulvahaittaa alapuoliossa vesistössä.

Purkuvesistön kalataloudellinen arvo ja toiminnasta ennalta arvioitujen päästöjen vaikutukset huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että lupamääräyksessä 18 määrätty kalatalousmaksu ei ole riittävä vaikutusalueen kalastolle ja kalastukselle aiheutuvan haitan ehkäisemiseen. Tämän vuoksi hallinto-oikeus on hyväksynyt Vieremän kalastusalueen vaatimuksen kalatalousmaksun korottamisesta. Kalatalousmaksun riittäväksi määräksi hallinto-oikeus arvioi 400 euroa vuodessa. Edellä olevan perusteella hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräystä 18 ratkaisuosasta ilmenevällä tavalla.

Hallinto-oikeus edellä esitetyn perusteella katsoo, ettei Leppisoidinsuon lohkon 2 turvetuotannosta hallinto-oikeuden muuttaman luvan mukaisella tavalla toimittuna ennalta arvioiden aiheudu sellaista alapuolisen vesistön tai ympäristön pilaantumista tai niiden vaaraa, jonka perusteella lupaa ei olisi voitu myöntää.

██████████ asiakumppaneineen valituksessa esitetyt purkuvesistön kunnostamiseen ja Pyöreenkosken purkuaukon mitoittamiseen liittyvät vaatimukset eivät kuulu tämän ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupa-asian yhteydessä käsiteltäviin asioihin.

Edellä esitetyn perusteella aluehallintoviraston päätöksen kumoamiseen tai muuttamiseen enemmälti lohkon 2 osalta ei ole valituksissa esitettyjen vaatimusten ja niiden tueksi esitettyjen seikkojen perusteella syytä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Sonkajärven ja Vieremän kunnanhallitusten on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Päätöksen tiedoksiantaminen

██████████ on viipymättä tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen valituskirjelmänallekirjoittaneille asiakumppaneilleen. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli, kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom. ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **8.8.2022**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Diaarinumero

00135/19/5115

00174/19/5115

00186/19/5115

00192/19/5115

Asian ovat ratkaisseet ylituomari Riikka Mäki ja lainoppinut hallinto-oikeustuomari Raija Uusi-Niemi sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen.

Riikka Mäki

Raija Uusi-Niemi

Jaakko Tuhkanen

Hallinto-oikeuden esittelijä

Pirjo Pentinmäki

Toimituskirjan antaja:

Anu Sara
lainkäyttösihteeri

Diaarinumero

00135/19/5115

00174/19/5115

00186/19/5115

00192/19/5115

Jakelu**Päätös ja maksu**

[REDACTED] asiakumppaneineen, maksutta

Osoite: [REDACTED]

Kauppilanmäen osakaskunta, maksutta

Ylä-Savon kalatalousalue, maksutta

Neova Oy, oikeudenkäyntimaksu 260 euroa

*(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)***Jäljennös maksutta**

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry

[REDACTED] ja [REDACTED]

[REDACTED] ja [REDACTED]

Viitostien Leirintä Vanhakoulu Oy asiakumppaneineen

Sonkajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Vieremän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Sonkajärven kunnan terveydensuojeluviranomainen

Vieremän kunnan terveydensuojeluviranomainen

Sonkajärven kunnanhallitus

Vieremän kunnanhallitus

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Kalatalousviranomainen, sähköisestiPohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Ympäristö ja luonnonvarat, sähköisestiItä-Suomen aluehallintovirasto, sähköisesti
YmpäristölupavastuualueSuomen ympäristökeskus, sähköisesti
ARS

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaanista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>